

การพัฒนาแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง

The Development of Critical Thinking Test for Fake News
Consideration Among High School Students in Rayong

^{1*}ศิริพร ดอนโฬาร Siripohn Donolan

^{2**}เสกสรรค์ ทองคำบรรจง Sakesan Tongkhambanchong

^{3***}นคร ละลอกน้ำ Nakhon Lalognum

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

^{1,2,3}Faculty of Education, Burapha University

*First author, e-mail: jubjangjuppy@gmail.com

Corresponding author, e-mail: **Sakesant@go.buu.ac.th ***Nakhon@go.buu.ac.th

Received July 14, 2025; Revised October 23, 2025; Accepted: March 27, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม 2) ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าว 3) สร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง จำนวน 16,494 คน ปีการศึกษา 2568 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,000 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง แบบวัดประกอบด้วยคำถาม 35 ข้อ การวิเคราะห์หาคุณภาพแบบวัดโดยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตรวจสอบอำนาจจำแนก ความยากง่าย ความเชื่อมั่น และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม ประกอบด้วย ความสามารถด้านการสรุปอิงความ จำนวน 7 ข้อ ด้านการ

ระบุข้อตกลงเบื้องต้น จำนวน 7 ข้อ ด้านการนิรนัย จำนวน 7 ข้อ ด้านการตีความ จำนวน 7 ข้อ และด้านการประเมินข้อโต้แย้ง จำนวน 7 ข้อ รวม 35 ข้อ 2) คุณภาพของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 ค่าอำนาจจำแนก 0.451 ถึง 0.769 ค่าความยากง่าย 0.343 ถึง 0.777 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.917 ความตรงเชิงโครงสร้างจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันปรากฏว่าโมเดลกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) เกณฑ์ปกติของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดระยอง มีช่วงคะแนนดิบ 4 ถึง 35 มีคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ ตั้งแต่ 0.14 – 94.44 มีค่าคะแนนที่ปกติตั้งแต่ 20 ถึง 65

คำสำคัญ: การคิดอย่างมีวิจารณญาณ; การพัฒนาแบบวัดการคิด; แบบวัดการคิด

Abstract

This research article aimed to (1) develop a critical thinking assessment tool for filtering fake news, (2) examine the quality of the developed assessment tool, and (3) establish normative data for the critical thinking assessment in the context of fake news detection among upper secondary school students in Rayong Province, Thailand. This study employed a quantitative research design. The target population comprised 16,494 upper secondary school students enrolled in the academic year 2025. A sample of 1,000 students was selected using multi-stage random sampling. The research instrument used was a questionnaire measuring critical thinking skills in filtering fake news among high school students in Rayong Province. The questionnaire consisted of 35 questions. The quality of the questionnaire was analyzed using content validity, specifically the Index of Content Validity (IOC), and included testing for discrimination power, difficulty level, reliability, and confirmatory factor analysis (CFA). The research findings revealed that 1) the critical thinking skills assessment for filtering fake news consisted of 35 items in total: 7 items for inferential reasoning, 7 items for identifying preliminary agreements, 7 items for deductive reasoning, 7 items for interpretation, and 7 items for evaluating arguments. 2) The quality of the critical thinking measurement tool for filtering fake news had a content validity index of 1, discrimination index values of 0.451 to 0.769, difficulty index values of 0.343 to 0.777, and overall reliability of 0.917. Structural validity, as determined by confirmatory factor analysis, showed that the model fit well with the empirical data. 3) The

normal criteria for measuring critical thinking skills in filtering fake news among upper secondary school students in Rayong Province include a raw score range of 4 to 35, percentile scores ranging from 0.14 to 94.44, and normal T-scores ranging from 20 to 65.

Keywords: Critical Thinking; Development of a Thinking Assessment Tool; Thinking Assessment

บทนำ

การรับข้อมูลข่าวสารของบุคคลในอดีตนั้นเกิดจากการอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุ ไปจนถึง การดูโทรทัศน์ ที่มีผู้นำเสนอข่าว มีบรรณาธิการข่าวเพื่อกลั่นกรองข้อมูล แหล่งที่มา ก่อนที่จะมีการ นำเสนอข่าวออกไป แต่ในปัจจุบันหรือที่เรียกว่ายุคดิจิทัล อินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทำให้ ข้อมูลข่าวสารมีความหลากหลายและแพร่กระจายตามแพลตฟอร์มต่างๆ อย่างรวดเร็วผ่านช่องทาง ออนไลน์ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ทำให้การรับข้อมูลข่าวสารของบุคคลใน ปัจจุบันมีบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างสิ้นเชิง ซึ่งสื่อเหล่านี้ไม่เพียงแต่ทำให้ผู้อ่านสามารถรับ ข้อมูลข่าวสารได้เพียงอย่างเดียว แต่ผู้อ่านสามารถนำเสนอเรื่องราว แสดงความคิดเห็น คัดลอก ข้อความ แชรข้อมูลหรือส่งต่อได้อีกด้วย การแชร์ข้อมูลหรือส่งต่อข้อมูลเหล่านี้ทำให้เกิดการ แพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารไปได้อย่างรวดเร็ว เป็นวงกว้างมากยิ่งขึ้น ข่าวปลอมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ สร้างความเข้าใจผิด แต่ยังส่งผลให้เกิดความสับสน ตื่นตระหนก หรือแม้แต่การตัดสินใจผิดพลาดใน ระดับบุคคลและสังคมโดยรวม (Wardle, 2017) ข่าวปลอม (Fake News) ที่เผยแพร่โดยผู้ที่มีเจตนา ให้ผู้อื่นเข้าใจผิด ปัญหาเหล่านี้ยิ่งทวีความรุนแรงในยุคที่ประชาชนจำนวนมากขาดทักษะในการ ประเมินและกลั่นกรองข้อมูลอย่างเป็นระบบ ผู้รับข้อมูลข่าวสารจึงต้องมีทักษะในการกลั่นกรองการ รับรู้ข้อมูลข่าวสารมากยิ่งขึ้น

ทักษะสำคัญที่สามารถช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการแยกแยะข่าวปลอมได้คือ “การ คิดอย่างมีวิจารณญาณ” (Critical Thinking) การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการคิดขั้นสูง ที่ มีความซับซ้อน เริ่มจากประเด็นที่เป็นปัญหาข้อโต้แย้ง หรือความไม่แน่ใจ อาศัยความรู้ ความคิดและ ประสบการณ์ของบุคคลในการทำความเข้าใจ โดยผ่านการรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลที่มีอยู่อย่าง ละเอียตรอบคอบก่อนตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อ ดังนั้นหากจะกลั่นกรองข่าวปลอมได้นั้น จะต้อง มีกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อแยกแยะข่าวจริงกับข่าวปลอม เพื่อไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเป็น เครื่องมือจากผู้ที่ไม่หวังดี นอกจากนี้การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นหนึ่งในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ สำคัญสำหรับนักเรียนจะต้องมี (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2558)

จากการสืบค้นงานวิจัยในประเทศไทย งานวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับการสร้างแบบวัดการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ ที่ใช้แนวคิดของวัตสันและเกลเซอร์ ที่ประกอบด้วย 1) ด้านการสรุปอิงความ 2) ด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้น 3) ด้านการนิรนัย 4) ด้านการตีความ และ 5) ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง โดยการสร้างแบบวัดมีหลากหลายรูปแบบ เช่น แบบตรวจสอบรายการแบบมาตราประมาณค่า และแบบวัดเชิงสถานการณ์ ซึ่งส่วนใหญ่งานวิจัยจะสร้างแบบวัดขึ้นมาเองและเป็นแบบสถานการณ์ โดยทำการวัดกับนักเรียน ซึ่งจากการสืบค้นในช่วงที่ผ่านมา ยังไม่มีการพัฒนาแบบวัดการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาแบบวัดการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดระยอง เนื่องจากจังหวัดระยองเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในระดับสูง โดยเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศไทย เนื่องจากอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ทำให้ประชาชนรวมถึงเยาวชนในพื้นที่มีการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวาง จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มที่สูงขึ้นและประชาชนที่มีอายุระหว่าง 15 – 24 ปี (กลุ่ม Gen Z) มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2568) ด้วยเหตุนี้ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดระยองจึงเป็นกลุ่มที่มีโอกาสสูงในการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น Facebook, TikTok, X (Twitter) หรือ Instagram ซึ่งหลายแพลตฟอร์มมีแนวโน้มในการเผยแพร่ข้อมูลที่ยังไม่ได้รับการตรวจสอบข้อเท็จจริง ส่งผลให้เยาวชนมีความเสี่ยงในการเข้าใจผิดจากข่าวปลอม (Fake News) โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความอ่อนไหว เช่น สุขภาพ การเมือง หรือเหตุการณ์สาธารณะต่างๆ ซึ่งนักเรียนควรมีการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม โดยนักเรียนสามารถกลั่นกรอง วิเคราะห์ และประเมินข่าวสารบนโลกออนไลน์ได้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล ดังนั้น การเลือกศึกษาการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดระยองจึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ รวมถึงสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมส่งเสริมทักษะความรู้เท่าทันสื่อให้เหมาะสมกับเยาวชนในจังหวัดที่มีความเจริญทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแบบวัดการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง

2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง

3. เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยพัฒนาแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัตสันและเกลเซอร์ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1. ด้านการสรุปป้องกัน 2. ด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้น 3. ด้านการนิรนัย 4. ด้านการตีความ 5. ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง และรูปแบบของข่าวปลอม 7 รูปแบบ (Wardle, 2017) ได้แก่ 1. มีเนื้อหาล้อเลียน เสียตีสี 2. มีเนื้อหาชี้้นำทำให้เข้าใจผิด 3. มีเนื้อหาแอบอ้าง 4. เนื้อหาที่ถูกสร้างขึ้นมา 5. การเชื่อมโยงเนื้อหาที่ผิด 6. เนื้อหาที่ผิดบริบท 7. เนื้อหาที่หลอกลวง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จังหวัดระยองมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 14,300 คน จาก 20 โรงเรียน และโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 โรงเรียน จำนวน 2,194 คน รวมประชากรนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งสิ้น 16,494 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ได้ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 1,000 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง ตามแนวคิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของวัตสันและเกลเซอร์ และรูปแบบของข่าวปลอม 7 รูปแบบ (Wardle, 2017) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 35 ข้อ แบบเลือกตอบจำนวน 4 ตัวเลือก การให้คะแนนเป็นแบบตอบถูกได้ 1 คะแนนตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC), ความยากง่าย, อำนาจจำแนก, ความเชื่อมั่น และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยบูรพาถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นส่งแบบวัดพร้อม

หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อดำเนินการวิจัย หลังจากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลแบบวัดที่ได้มาทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและสรุปผลตาม ขั้นตอนการวิจัยต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบวัดที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำข้อมูลมา วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความยากง่าย อำนาจจำแนก ความเชื่อมั่น และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม ของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง ตามแนวคิดของวัตสันและเกลเซอร์เป็นแนวทาง ในการพัฒนาแบบวัด ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสรุปข้อความ 2) การระบุข้อตกลง เบื้องต้น 3) การนิรนัย 4) การตีความ 5) การประเมินข้อโต้แย้ง โดยข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบ จะมีข้อคำถามของข่าวปลอมทั้ง 7 ประเภท ได้แก่ 1) เนื้อหาล้อเลียน เสียตสี 2) เนื้อหาชี้้นำทำให้ เข้าใจผิด 3) เนื้อหาแอบอ้าง 4) เนื้อหาที่ถูกสร้างขึ้น 5) การเชื่อมโยงเนื้อหาที่ผิด 6) เนื้อหาที่ผิด บริบท 7) เนื้อหาที่หลอกลวง ในข่าวปลอมแต่ละประเภทจะประกอบด้วยการวัดการคิดอย่างมี วิจารณญาณ 5 องค์ประกอบ รวมจำนวนข้อคำถาม จำนวน 35 ข้อ

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการ กลั่นกรองข่าวปลอม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง พบว่า

2.1 ตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการ กลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายว่าตรงตามจุดประสงค์ที่จะวัดหรือไม่ พบว่าแบบวัดมีความ ตรงเชิงเนื้อหา มีค่าเท่ากับ 1 สรุปได้ว่าแบบวัดอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2.2 ความยากง่ายของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า องค์ประกอบที่ 1 ด้านการสรุปข้อความ มีค่าความ ยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.375 – 0.702, องค์ประกอบที่ 2 ด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้น มีค่าความยาก ง่ายอยู่ระหว่าง 0.412 – 0.702, องค์ประกอบที่ 3 ด้านการนิรนัย มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.347 – 0.777, องค์ประกอบที่ 4 ด้านการตีความ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.402 – 0.622 และองค์ประกอบที่ 5 ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.343 – 0.632 สรุป ได้ว่า ความยากง่ายของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าอยู่ระหว่าง 0.343 – 0.777 แปลผลได้ว่าความยากง่ายของแบบวัดอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2.3 อำนาจจำแนกของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า องค์ประกอบที่ 1 ด้านการสรุปอิงความ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.451 – 0.642, องค์ประกอบที่ 2 ด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้น มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.469 – 0.698, องค์ประกอบที่ 3 ด้านการนิรนัย มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.451 – 0.728, องค์ประกอบที่ 4 ด้านการตีความ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.586 – 0.747 และองค์ประกอบที่ 5 ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.506 – 0.796 สรุปได้ว่า อำนาจจำแนกของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าอยู่ระหว่าง 0.451 – 0.796 แปลผลได้ว่าอำนาจจำแนกของแบบวัดอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2.4 ความเชื่อมั่นของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสูตรคำนวณของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (KR - 20) ผลการตรวจสอบคุณภาพทั้งฉบับพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.917 แปลผลได้ว่าความเชื่อมั่นของแบบวัดอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเยี่ยม ผ่านเกณฑ์คุณภาพของแบบวัด

2.5 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักของข้อคำถามในองค์ประกอบของโมเดลการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมจำนวน 35 ข้อ คำถามพบว่ามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเป็นบวกทุกข้อคำถามและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อคำถามโดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการสรุปอิงความ (FAC1) พบว่าข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.370 - 0.513 โดยข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงที่สุดคือข้อที่ 21 ส่วนข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 1 และยังพบว่าสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบความสามารถด้านการสรุปอิงความมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 10.60 – 26.30

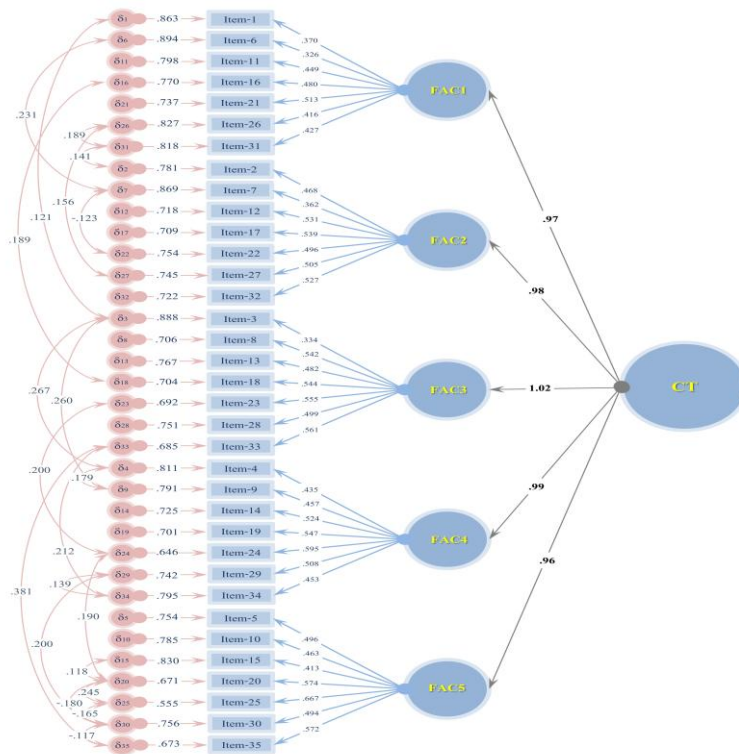
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้น (FAC2) พบว่าข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.362 – 0.539 โดยข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงที่สุดคือข้อที่ 17 ส่วนข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 7 และยังพบว่าสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบความสามารถด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้นมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 13.10 – 29.10

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการนิรนัย (FAC3) พบว่าข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.334 – 0.561 โดยข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน

สูงที่สุดคือข้อที่ 33 ส่วนข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 3 และยังพบว่า สัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบความสามารถด้านการนิรภัยมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 11.20 – 31.50

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการตีความ (FAC4) ข้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.435 – 0.595 โดยข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงที่สุดคือข้อที่ 24 ส่วนข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 4 และยังพบว่าสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบความสามารถด้านการตีความมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 18.90 – 35.40

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง (FAC5) พบว่าข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.413 – 0.667 โดยข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงที่สุดคือข้อที่ 25 ส่วนข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 15 และยังพบว่าสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบความสามารถด้านการประเมินข้อโต้แย้งมีค่าอยู่ระหว่างร้อยละ 17.00 – 44.50 รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพประกอบ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติวิสัยของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง พบว่า เกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่น (Local Norms) ของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของ

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนมีช่วงคะแนนดิบ 4 ถึง 35 มีคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ ตั้งแต่ 0.14 – 94.44 มีค่าคะแนนที่ตั้งแต่ 20 ถึง 65

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การพัฒนาแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดของวัตสันและเกลเซอร์เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบวัด ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสรุปอิงความ 2) การระบุข้อตกลงเบื้องต้น 3) การนิรนัย 4) การตีความ 5) การประเมินข้อโต้แย้ง โดยข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบจะมีข้อคำถามของข่าวปลอมทั้ง 7 ประเภท ได้แก่ 1) เนื้อหาล้อเลียน เสียตสี 2) เนื้อหาซึ่งนำทำให้เข้าใจผิด 3) เนื้อหาแอบอ้าง 4) เนื้อหาที่ถูกสร้างขึ้นมา 5) การเชื่อมโยงเนื้อหาที่ผิด 6) เนื้อหาที่ผิดบริบท 7) เนื้อหาที่หลอกลวง ในข่าวปลอมแต่ละประเภทจะประกอบด้วยการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 องค์ประกอบ แบบวัดเป็นแบบเลือกตอบจำนวน 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน รวมจำนวนข้อคำถาม จำนวน 35 ข้อ สอดคล้องกับพัชรพร จามรี และลลภาภา ลดาชาติ ได้ศึกษาเรื่องความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ด้านตามแนวคิดของวัตสันและเกลเซอร์ แบบเลือกตอบจำนวน 40 ข้อ (พัชรพร จามรี และลลภาภา ลดาชาติ, 2564)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวคิดของวัตสันและเกลเซอร์ ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของเครื่องมือที่พัฒนาได้อย่างชัดเจนในหลายๆ ด้าน ทั้งนี้เพราะ

2.1 ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายว่าตรงตามจุดประสงค์ที่จะวัดหรือไม่ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด โดยนำคะแนนที่ได้ไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่าแบบวัดมีความตรงเชิงเนื้อหา มีค่าเท่ากับ 1 ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นวัดได้ตรงตามคุณลักษณะที่ผู้วิจัยต้องการวัดเป็นอย่างดี สอดคล้องกับ Allen & Yen; Finch & French ที่กล่าวถึงคุณภาพของแบบวัดความตรงเชิงเนื้อหาควรมีค่า 0.5 ถึง 1 จึงสามารถนำไปใช้ได้ (Allen & Yen, 1978; Finch & French, 2019)

2.2 ความง่ายของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าอยู่ระหว่าง 0.343 – 0.777 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บ่งชี้ให้เห็นว่า ข้อคำถามของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีอำนาจจำแนก สอดคล้องกับ Allen & Yen; Finch & French ที่กล่าวถึงคุณภาพของแบบวัด ความยากง่าย ควรมีค่า 0.20 ถึง 0.80 จึงจะมีคุณภาพ (Allen & Yen, 1978; Finch & French, 2019)

2.3 อำนาจจำแนกของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.451 – 0.796 ผลการวิเคราะห์บ่งชี้ว่า ข้อคำถามมีอำนาจจำแนกอยู่ในช่วงที่เหมาะสม กล่าวคือ ข้อคำถามของแบบวัดสามารถจำแนกนักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมระดับสูงและต่ำออกจากกันได้ สอดคล้อง Allen & Yen; Finch & French ที่กล่าวถึง อำนาจจำแนก ควรมีค่า 0.20 – 1.00 ขึ้นไป ถือว่ามีคุณภาพ แสดงถึงแบบวัดนั้นมีค่าอำนาจจำแนกสูง สามารถแยกผู้ตอบที่มีความสามารถและไม่มีความสามารถได้สูง (Allen & Yen, 1978; Finch & French, 2019)

2.4 ความเชื่อมั่นของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยสูตรคำนวณของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (KR - 20) ผลการตรวจสอบคุณภาพทั้งฉบับพบว่ามีค่าเท่ากับ 0.917 ซึ่งสอดคล้องกับ Allen & Yen; Finch & French ที่กล่าวว่า ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบจะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 – 1 ถ้าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่าสูงแสดงว่าการทดสอบนั้นมีความคลาดเคลื่อนน้อย (Allen & Yen, 1978; Finch & French, 2019) และสอดคล้องกับแนวคิดของลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ ที่กล่าวว่า ความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยสร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นควรมีค่ามากกว่า 0.7 จึงจะถือว่าเป็นแบบวัดที่เชื่อถือได้ (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539) ทั้งยังสอดคล้องกับ Nunnally กล่าวถึงเกณฑ์ความเชื่อมั่นที่มีค่าเท่ากับ 0.70 หรือสูงกว่า ถือว่ายอมรับได้ 0.80 หรือสูงกว่า ถือว่าดีมาก ส่วน 0.90 – 0.95 เป็นค่าดีเยี่ยม (Nunnally, 1978)

2.5 ความตรงเชิงโครงสร้างแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องเชิงประจักษ์โดยค่าไค - สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 865.000 (df= 518, p-value = 0.001) ค่าไค - สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) มีค่าเท่ากับ 1.670 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) มีค่า 0.033 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.937 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.944 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.928 ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลนี้พบว่า ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาแบบวัด สอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นไปตามที่เกณฑ์กำหนด กล่าวคือ แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งดัชนีที่คำนวณได้สอดคล้องกับ Hair et al. ที่ได้เสนอการพิจารณาค่าดัชนีที่มี

ความเหมาะสมของโมเดล โดยค่าไค - สแควร์ ไม่ควรมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) ควรมีค่าน้อยกว่า 0.07 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI), ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ควรมีค่ามากกว่า 0.90 จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง ที่พัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงโครงสร้าง เมื่อพิจารณาสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบของข้อคำถามแต่ละข้อจำนวน 35 ข้อ พบว่าเป็นบวกทั้งหมดและมีไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้ง 5 องค์ประกอบ ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าอยู่ระหว่าง 0.962 – 1.02 โดยมี องค์ประกอบที่ 1 ด้านการสรุปข้อความ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.97 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.98 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการนิรนัย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 1.02 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการตีความ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.99 และองค์ประกอบที่ 5 ด้านการประเมินข้อโต้แย้งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.96 จากผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง พบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบขององค์ประกอบที่ 1 ด้านการสรุปข้อความ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.326 ถึง 0.513 องค์ประกอบที่ 2 ด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.362 ถึง 0.539 องค์ประกอบที่ 3 ด้านการนิรนัย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.334 ถึง 0.561 องค์ประกอบที่ 4 ด้านการตีความ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.435 ถึง 0.595 และองค์ประกอบที่ 5 ด้านการประเมินข้อโต้แย้ง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.413 ถึง 0.667 ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานที่คำนวณได้สอดคล้องกับ Hair et al. ที่เหมาะสมควรมีค่าตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป (Hair et al., 2019) ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของณดล คุณาคม และมณีญา สุราษ ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวคิดของวัตสันและเกลเซอร์เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบวัด พบว่าโมเดลการวัดที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เช่นเดียวกัน (ณดล คุณาคม และมณีญา สุราษ, 2565)

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การสร้างเกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่น (Local Norms) ของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง ในการแปลผลคะแนนจากการวิเคราะห์หาค่าคุณภาพโดยการแปลงคะแนนดิบปรับให้เป็นคะแนนมาตรฐานที่ปกติ ทั้งนี้เพราะการแปลค่าคะแนนแบบเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentile rank) แบ่งระดับคะแนนโดยแบ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมออกเป็น 4 ระดับ (Clark-Carter, 2005) พบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม มีช่วงคะแนนดิบ 4 ถึง 35 มีคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ ตั้งแต่ 0.14 – 94.44 มีค่าคะแนนที่ตั้งแต่ 20 ถึง 65 จะ

เห็นได้ว่า คณะนั้นมีลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติมีความเหมาะสมในการนำมาสร้างเกณฑ์ปกติได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันทา ส่งนุ่น ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างแบบวัดการคิดอย่างมี วิจาร์ณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จากการสร้างเกณฑ์ปกติระดับท้องถิ่น ของ แบบวัดแบ่งออกเป็น 4 ระดับได้แก่ การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณสูง การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณค่อนข้าง สูง การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณปานกลาง และการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณต่ำเช่นเดียวกัน (สุนันทา ส่งนุ่น, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากภาพอธิบายได้ว่า การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดระยอง กระบวนการหรือขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม จะประกอบด้วย การสรุปใจความ การระบุข้อตกลงเบื้องต้น การนิรนัย การตีความและการประเมินข้อโต้แย้ง ตามรูปแบบของข่าวปลอมที่ประกอบด้วย เนื้อหาล้อเลียน เสียตสี เนื้อหาขี้นำทำให้เข้าใจผิด เนื้อหาแอบอ้าง เนื้อหาที่ถูกสร้างขึ้น การเชื่อมโยงเนื้อหาที่ผิด เนื้อหาที่ผิดบริบท เนื้อหาที่หลอกลวง

บทสรุป

จากการพัฒนาแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของวัตสันและเกลเซอร์ ที่ประกอบด้วยความสามารถ 5 ด้าน และข่าวปลอม 7 รูปแบบ แบบวัดเป็นแบบเลือกตอบจำนวน 35 ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง คุณภาพของแบบวัดตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก และ ความยากง่าย พบว่าสามารถแยกแยะระดับความสามารถของนักเรียนได้ดี และไม่ยากเกินไปสำหรับกลุ่มตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดมีความสอดคล้องภายในของข้อสอบได้ดี การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างดี และการสร้างเกณฑ์ปกติของแบบวัดมีการแจกแจงคะแนนตามเกณฑ์ปกติวิสัยนั้นมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของประชากรเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง การนำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นไปใช้ อาจมีความคลาดเคลื่อนไปบ้าง หากนำไปใช้กับนักเรียนในต่างเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่แตกต่างกันออกไป จึงควรมีการนำไปทดลองใช้ และมีการตรวจสอบคุณภาพ ของแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก่อน เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่า ข้อมูลที่ได้จากการนำแบบวัดไปใช้กับนักเรียนมีความเหมาะสมกับนักเรียนในต่างเขตพื้นที่มากยิ่งขึ้น

2. ควรนำผลที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการวางแผน การดำเนินงาน เพื่อพัฒนาหรือปลูกฝังนักเรียนในด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมกับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้เท่าทันสื่อออนไลน์อย่างระมัดระวัง สร้างสรรค์ เป็นไปในทางที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สามารถใช้แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้น ร่วมกับการสัมภาษณ์นักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับความ เป็นจริงมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีข้อมูลที่จะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่า นักเรียนมีความสามารถในด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอม

2. สามารถนำแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นเกณฑ์ปกติระดับภาคหรือระดับประเทศ ทั้งนี้ เพื่อที่จะทำให้สามารถแปลความหมายของการใช้แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้กว้างมากยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากขอบเขตของประชากรเป็นนักเรียนในจังหวัดระยอง การนำแบบวัดนี้ไปใช้ อาจมีความคลาดเคลื่อนไปบ้าง หากนำไปใช้กับนักเรียนในต่างเขตพื้นที่ ซึ่งอาจมีระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่แตกต่างกันออกไป จึงควรมีการนำไปทดลองใช้ และตรวจสอบคุณภาพ ของแบบวัดก่อน เพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่า ข้อมูลที่ได้จากการนำแบบวัดไปใช้กับนักเรียนมีความเหมาะสมกับนักเรียนในต่างเขตพื้นที่มากยิ่งขึ้น

3. สามารถสร้างแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมสำหรับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

4. สามารถนำหลักการหรือขั้นตอนการพัฒนาแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการกลั่นกรองข่าวปลอมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่สร้างขึ้นใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในด้านอื่นๆ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณในเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณในยุคดิจิทัล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ณดล คุณาคม และมณีญา สุราช. (2565). การพัฒนาแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 8(1): 89-102.
- พัชรพร จามรี และลลภา ลดาชาติ. (2564). ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 5(1): 28-43.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2568). *ผลสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนไตรมาส 1 ปี 2568*. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2025/20250526075340_14241.pdf
- สุนันทา ส่งนุ่น และเอี่ยมพร หลินเจริญ. (2566). การสร้างแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 9(3): 107-12

- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Allen, M. J., & Yen, W. M. (1979). *Introduction to measurement theory*. Monterey, CA: Brooks/Cole Publishing Company.
- Clark-Carter, D. (2005). Percentiles. In B.S. Everitt & D.C. Howell (eds.). *Encyclopedia of Statistics in Behavioral Science, Vol. 3*: 1539–1540.
- Finch, W. H., & French, B. F. (2019). *Educational and psychological measurement*. Routledge.
- Hair, J. F., et al. (2019). *Multivariate data analysis*. (8th ed.). Cengage Learning.
- Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric Theory*. (3rd ed). New York: McGraw-Hill.
- Wardle, C. (2017). *Fake News. It's Complicated*. First Draft News.
<https://firstdraftnews.org/articles/fake-news-complicated/>

